

Žiadosti slovenského národa

Žiadosti slovenského národa sú národnorevolučný program Slovákov vyhlásený 11. mája 1848 v Liptovskom sv. Mikuláši, adresovaný uhorskej vláde a uhorskému snemu. Ich tvorcami boli Ľudovít Štúr, Jozef Miloslav Hurban, Michal Miloslav Hodža, Ján Francisci, Štefan Marko Daxner a iní. V dôsledku odporu maďarských vládnych kruhov neboli splnené. Žiadosti obsahujú 14 bodov a stanovujú národnopolitické požiadavky (samobytnosť, rovnoprávnosť a bratské spolunažívanie všetkých národov v Uhorsku, zastúpenie Slovákov na krajinskom sneme a zároveň zriadenie vlastného slovenského snemu, slovenčinu ako úradný jazyk), demokratické požiadavky (zavedenie všeobecného rovného hlasovacieho práva neobmedzeného majetkom ani vzdelaním, sloboda tlače a vydávanie novín bez kaucie sloboda zhromažďovania), sociálne požiadavky (zrušenie poddanskej závislosti pre všetkých poddaných a vrátenie pôdy roľníkom, ktorú im zemepáni odobrali). Ostatnou požiadavkou bolo prepustenie Janka Kráľa a Jána Rotaridesa z väzenia.

Žiadosti slovenského národa

I.

Slovenský národ v uhorskej vlasti precituje po deväťstoročnom snu ako pranárod krajiny tejto, osvedomujúc sa, že svätá zem táto a matka krajina, súc púvodisko a kolíska povestí o starodávnej sláve jeho predkov a divadlo, na ktorom otcovia jeho a hrdinovia za uhorskú korunu krev vylievali, bola do nedávna len macochou jeho, zachodiacou s ním nemilosrdne a držiacou jeho reč a národnosť na reťazach potupy potupy a zhanobenía.

Ale v okamžení tomto prebudenia svojho chce národ slovenský zabudnúť na stolia ukrivdenosti a zhanobenosti svojej, odpúšťa sebe, aj svojim ujarmateľom a nič inšie nehýbe jeho rozradovaným srdcom ako svätý zápal lásky a horúca túžba po ubezpečení slobody, národnosti a krajiny svojej. Zato, jako pranárod a niekdajší jediný majiteľ svätej tejto zeme, prevoláva pod zástavou tohto veku rovnosti všetky národy uhorské ku rovnosti a k bratistvu a osvedčuje sa zo svojej strany, že nechce žiadnu národnosť v Uhorskej ukriviť, uraziť, zmenšiť a tým menej vykoreniť, – ale aj žiada od uhorských národov, aby aj oni z ich strany takýmto uhorským vlastenectvom naplnení boli a uctením slovenskej národnosti národu slovenského priateľstva a lásky hodnými sa stali. Lebo národ slovenský ako z jednej strany nechce utláčať inie národy, tak z druhej nedozvoľí, seba do starieho jarma zapriahnuť a osvedčuje sa teraz i napotom, že slávno meno uhorského vlastenca žiadnemu neprisúdi tomu, ktorý nešetří práva národnosti druhieho, pod korunou uhorskou bývajúceho národa.

Následkom toho žiadame:

II.

Aby sa zriadu, na základe rovnosti uhorských národov jeden všeobecný snem bratských národov, pod korunou uhorskou žijúcich, na ktorom bude každý národ ako národ zastúpený – a každý zástupca národný zaviazaný svojou národnou rečou národ svoj zastupovať a reči národov, na sneme zákonne zastúpených, znať.

Mimo tohoto krajinského všeobecného snemu národov žiadame:

III.

Národné osobitné snemy, na ktorých sa povedú rady národné, a to síce jak národného, tak všeobecne krajinského dobra sa týkajúce, ktorým cieľom sa majú vyznačiť medze národopisné, aby každý národ ku svojmu národnému striedku mocne sa priťahovať môžu a smeú, a nebola prinútená menšina Maďarov väčšine slovenskej, a menšina slovenská väčšine Maďarov slúžiť a sa poddávať, a práve pre toto prísno chránenia slobody a práv národných žiadame,

IV.

aby vyslancovia všetkých národov uhorských zaviazaní boli prisahou vo zmyslu návodov, sebe od svojich vysielateľov vydaných, na sneme krajinskom hovoriť a v pádu nevernosti a zrady národnej, aby pokutám, od vysielateľov ustanoviť sa majúcim, poddaní boli. Menovito národ slovenský, najviac zradcov národnosti svojej počítajúci, má dostať príčiny žiadosť túto vysloviť a všemožne ju podporovať.

V.

Žiadame, aby zákon ten, podľa ktorého už teraz v tomto počiatocnom sa preporodzuvaní krajiny pri rokuvaniach a výborových maďarská reč sa za reč predpisuje, a tým samým národ náš zrovna ku bezzákonnosti zákonom sa donucuje – žiadame, aby sa zákon ten hneď teraz tak premenený bou, že by sa do obecného verejného rokovania reč materinská uviedla. Lebo svätuo slovo slobody je potupeno v tom páde, keď sa národ slovenský, nerozumejúc maďarsky, pri rokuvaniach v reči jemu nezrozumiteľnej k nemote odsudzuje. Hrešiu by národ náš proti sebe a krajine, keby či presviedčau, či odporuvau uzavretiam takým, ktorým nerozumie. A k takejto nezákonnosti nesmie a nemuže rozumným spôsobom žiaden slobodný národ druhý priviazať. Tí ale úradníci a tie pravomoci, čo doteraz násilnému zákonu tomuto zadosť urobiť nemohli a rokovania mestské a vidiecke aj v národných rečach dopustili, aby za tento skutok prirodzenej spravodlivosti zodpovedať nemuseli.

VI.

Žiadame dokonálo zriadenia škool národných, a to síce ako počiatocných (elementárnych), tak aj reálnych, mešťanských, ústavov dievčenských, ústavov pre vyučovanie učiteľov a kňazov, potom ústavov literárnych vyšších menovito: gymnaziov, lyceov, akademie, ústavu polytechnického a jednej univerzity. Všetky tieto ústavy majú byť založené na základe slobodného vynaučovania a reč vynaučovania pre synov a dcéry národu slovenského nemá byť inšia než slovenská, aby na základe tomto národ slovenský si mohli vychovať synov jemu a krajine verných.

VII.

Žiadame, aby maďarské stolice vo svojich školách a vyšších i nižších ústavov literárnych katedry reči slovenskej pre Maďarov a stolice slovenské katedry reči maďarskej pre Slovákov pozakladali, aby sa tak národy tieto jeden ku druhému priblížili, menovito, aby Slováci Maďarov, na sneme hovoriacich maďarsky, a Maďari Slovákov, hovoriacich na sneme po slovensky, rozumieť mohli.

VIII.

Rovnosti národnej duchom vedení žiadame, aby sa všetko panovanie jedných národov a národností nad druhými národnosťami uhorskými z koreňa vyvrátilo, a tak žiaden národ ani v najmenšom od svojho vlastného ustupovať prinútení nebou. Z tohoto ohľadu žiadame, aby slovenský národ svoju národnosť svojimi farbami a zástavami označovať smeú bez prekážky. Zástavy červeno-biele máme za slovenské, červeno-bielo-zelenie za maďarským zástavy červeno-bielo-zelenie s címerom uhorským za krajinské. A tak chceme aj vodcov gardy národnej slovenskej len Slovákov a kommando pre ňu slovenskuo.

IX.

Žiadame aby právo národného voliteľstva nebolo určovanú rodom a stavom, ale duchom a právom rovnosti, a preto chceme, aby každý rodu svojmu verný, zločinstvom a výstupkami nezašpinený občan a obyvateľ uhorský, dvadcať rokov majúci, voliť, a štyriadvadcať rokov majúci vyvolený byť môžu. Odrodilí zradcovia národa, ktorí svoju materskú reč potupujú a či tajne, či zjavne proti právu, cti a slobode národa skutočnie úklady stroja, úrady verejné zastávať nesmú. Menovito žiadame, aby od týchto čias žiaden zradca slovenského národa medzi Slovákami úradovať nemohou. Zabúdajúc na doterajšie viny odrodilstva, chceme sa ubezpečiť na budúcnosť s tým osvedčením, že zradu krve, reči a národnosti slovenskej za zradu nielen nášho národa, ale celej vlasti uhorskej považovať budeme.

X.

Žiadame slobodu tlače bez zákona tlače, slobodu vydávania novín a časopisov bez kaucíí, zakladania tlačiarň a kamenopisární takže bez kaucíí. Ďalej slobodu úplnú schádzania a spolčovania sa ku poradám verejným o veciach obecných. Neináčej i osobnú bezpečnosť pri cestovaní, lebo s bolesťou sa sťažovať musíme, že nadobudnutá teraz ústavná sloboda skrze rozširujúci sa po krajoch našich slovenských terorizmus a neprestajnú strašenie, vyhrážania na toľko sa potlačuje, že i verejnuo pod holým nebom rečenia k národu sa za buričstvo pokladá.

XI.

Žiadame, aby sa pre uspokojenia občanov našich po dedinách, mestečkách a kopaničiach bývajúcich a od dávnych rokov na rozlíšenie spôsobu od rozličných ľudí utláčaných, klamaných, o hory a pasienky, o role, obecne živnosti, kopanice, výrobniská a iné ich majetky pripravovaných, aby sa teda pre uspokojenia týchto ukrivdených občanov odrazu také poriadky porobili, že by oni ku svojim predešlým nepohnutým majetkom,

teda ku svojim dávnym kopaniciam, pasienkam, horám, výrobiskám (atď.) mohli prísť a týmto imaním neobmedzene oni i jejich potomci podľa práva vládnuť mohli. Žiadame ďalej, aby sa v tom zmyslu a tou cestou, ktorou sa urbárski poddaní od povinností urbárskych oslobodili, aj allodiálni poddaní (ktorí sa na iných miestach majiteľmi slobodných živností, kurialistami, taxalistami, kaštelníkmi, komorníkmi, majorníkmi menujú) od poddanskej práce a povinností zbavili, hlavne tí, ktorí tridcaťšesť rokov robotížeň panskú zbývali[4]. Takže aby sa i regalia beneficia k dobriemu obci obrátili.

XII.

Ponevác slovenský básnik a spisovateľ Ján Král i so svojím priateľom Rotaridesom, učiteľom v Príbelcach, do ťažkého väzenia v Šahách, zatvorení sa preto, že ľud slovenský v Príbelcach pred verejne oznámeným zákonom ku hájeniu jeho slobuod povzbudzovali – z tej príčiny žiadame, aby títo, len preto, nevinní väžňovia a zástupcovia i rozširovatelia občianskej slobody čím skôr na slobodu vypustení boli.

XIII.

Vediac to, že v susednom kraji Haliči (Galícii), takže pod berlou rakúskou s nami súcom, bratinského rodu Poliaci slobody, ktoré my požívame, ešte nedosiahli – preto, že im veľké prekážky nešťastná byrokracia v cestu klásť neprestáva – žiadame, aby všetky národy, pod uhorskou korunou súce, úradnými svojimi cestami mocný spolucitnosti kresťanskej a ľudskej hlas vyniesli a u Jeho Jasnosti nášho kráľa a pána vo Viedni o to prosebne nastojili, aby už konečne nešťastnému národu tomuto spravodlivosť a milosť nastala.

XIV.

Slovenský národ kladie výmienku svojho šťastia a ubezpečenia svojej národnosti na vyplnenie týchto spravodlivých žiadostí vyslovujúc predkom svoju úctu, vďaku a dôveru ako ku slávnemu Ministerstvu, tak jak ku všetkým občanom uhorským, ktorí tieto žiadosti podporovať budú. Naproti tomu v odkladaní alebo obchádzaní týchto našich žiadostí vidieť budeme odsudzovanie národa nášho ku bývalej slepote a služobnosti.

Liptovský Mikuláš, 10. mája 1848